

Σύνδρομο Asperger

Υποστήριξη στο διάλειμμα και στην κοινότητα

Μονορόδι

Ιγνάτιος Καφαντάρης

Σεμινάριο

Τι πρέπει να θυμόμαστε

- Οπτική του άλλου (perspective taking)
- Συναισθηματική εξήγηση της συμπεριφοράς (empathy) εαυτού και άλλων
- Ερμηνεία των λεγομένων (pragmatics + nonverbal clues – δεν γνωρίζουμε γιατί δεν μιμούνται τη χρήση τους)
- Δεξιότητες διαλόγου
- Κοινωνική φαντασία και παιχνίδι (αργότερα πραγματικό problem solving)
- Πλαίσιο και περίσταση (contextual & situational pragmatics)
- Ασυμφωνία μεταξύ επιδόσεων στη θεραπεία και επίδοσης σε πραγματικές συνθήκες (real life performance deficit)

Real life performance deficit

- Δεν έχει εξηγηθεί γιατί συμβαίνει αυτό
- Οι περισσότεροι χρησιμοποιούν τον όρο «γενίκευση» για να δείξουν την ικανότητα επίδοσης
- Είναι λογικό να υποθέσουμε ότι δεν υπάρχει αναγνώριση των περιβαλλοντικών ή κοινωνικών ‘σημαδιών’
- Τα σημάδια δεν ταυτοποιούνται στην βιωματική μνήμη (μνήμη εργασίας) με τα διδαγμένα

Ομάδες

- Επειδή η γενίκευση είναι το σημαντικότερο πράγμα για να καλυφθεί το έλλειμμα κοινωνικής συμπεριφοράς,
- Χρειαζόμαστε τεχνικές που θα βοηθήσουν στην ταυτοποίηση των σημαδιών (clues),
- Αλλά και στην εξάσκηση εφαρμογής δεξιοτήτων σε πραγματικές συνθήκες,
- Άρα χρειαζόμαστε δουλειά σε πλαίσιο ομάδας συνομηλίκων.

Περιστατικά με ταχεία πρόοδο

- Ο μαθητής με σύνδρομο Asperger εμφανίζει μειωμένο έλλειμμα επίδοσης σε πραγματικές συνθήκες μόνο αν είναι προικισμένος με εξαιρετική ευστροφία ή αν η λειτουργικότητά του είναι ασυνήθιστα ‘καλή’ (άτυπη μορφή ΔΑΦ ή ΕΑΦ)
- Ο ευρύτερος αυτιστικός φαινότυπος (ΒΑΡ) συχνότατα είναι διαγνωστικό πρόβλημα

Θεραπευτές σε πλαίσιο 1:1

- Ο μαθητής με σ. Asperger αλληλεπιδρά και επικοινωνεί με τον ενήλικο θεραπευτή εντελώς διαφορετικά απ' ό,τι με τους συνομηλίκους.
- Ο θεραπευτής κάνει επίλυση κατάστασης
- Ο θεραπευτής δείχνει εκ προοιμίου αποδοχή
- Ο θεραπευτής υποστηρίζει με διευκολύνσεις
- Οι συνομήλικοι κάνουν ακριβώς τα αντίθετα από τα παραπάνω

Φιλίες

- Ο πρώτος φίλος αργεί να εμφανιστεί (κατά κανόνα στο γυμνάσιο)
- Ο πρώτος φίλος ελκύεται από τον μη επιθετικό χαρακτήρα ή από ένα κοινό ενδιαφέρον (όπου ο μαθητής μας είναι αξιοσέβαστος δεξιότηχνης)
- Πάντα 'αναγκάζεται' να γίνεται κατευθυντικός για να βοηθήσει τον φίλο του με σ. Asperger

Ατομικές συνεδρίες

- Χρήση οπτικού υλικού (λ.χ. εικόνες με πρόσωπα, videoclips με σκηνές) για να διδάξουμε εξωλεκτική έκφραση ή και παραγλωσσικά εκφραστικά μέσα
- Λογοθεραπεία για να διδάξουμε γλωσσική πραγματολογία (σχήματα λόγου, 'κρυφά' νοήματα 'πίσω από τα λεγόμενα')
- Χρήση κειμένων για να σκεφθούμε ερμηνείες συμπεριφορών και επίλυση καταστάσεων (λ.χ. Social Stories, Social Scripts)

Ας ξανακοιτάξουμε την ομάδα

- Εμπεριέχει όλα τα στοιχεία των ατομικών συνεδριών, και μάλιστα σε πραγματική συνθήκη
- Πρέπει να απαρτίζεται από πολύ κοντινές ηλικίες για να είναι πραγματική συνθήκη
- Δεν χρειάζεται ‘μεταφορά’ των δεξιοτήτων από την ατομική συνεδρία σε άλλα πλαίσια για εξάσκηση, αφού η εξάσκηση έχει ήδη γίνει
- Η συμμετοχή των συνομηλίκων στη διδασκαλία problem solving, pragmatics, body language, conversation skills, δίνει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση (‘δεν έχω μόνο εγώ δυσκολίες’, ‘τα κατάφερα μαζί με τα παιδιά’)
- Η ομάδα επιταχύνει την απόκτηση του πρώτου φίλου και την εφαρμογή σχετικών δεξιοτήτων (διάλογοι, τηλεφωνήματα, μοίρασμα παιχνιδιών ή ενδιαφερόντων, dates, έξοδοι στην κοινότητα)

Παράλληλη στήριξη

- Ο συνοδός μπορεί να παίξει ρόλο τόσο μέσα στην τάξη, όσο και στα διαλείμματα, σαν «σκιά» του μαθητή
- Και στα δύο πλαίσια υπάρχουν ασταμάτητα ευκαιρίες για υποβοηθούμενη εστίαση της προσοχής σε κοινωνικά ερεθίσματα όλων των ειδών: λεκτικά, κινησιολογικά, προσώπων, φωνών, πλαισίων.
- Ο συνοδός είναι ο σχολιαστής εκείνη τη στιγμή, όπως γίνεται σε μια αθλητική μετάδοση ή σε μια δημοσιογραφική εκπομπή σχολιασμού

Διάλειμμα

- Ειδικότερα στο διάλειμμα, υπάρχει η δυνατότητα άμεσης καθοδήγησης με άμεση εφαρμογή.
- Υπάρχει ο κατάλληλος χρόνος για συζήτηση πάνω σε κάτι νέο που διδάχθηκε on the field.
- Υπάρχει ο κατάλληλος χρόνος για εποπτευόμενη εξάσκηση.

Κοινότητα

Δυνατότητα 1^η

- Ο συνοδός (της Π/Σ) οργανώνει «ομάδα» για τον μαθητή εκτός σχολείου

Δυνατότητα 2^η

- Ένα ΚΕΘ ή ένας ε/θ 'βγάζει' τον μαθητή στην κοινότητα (συνομήλικοι;;)

Δυνατότητα 3^η

- Μια ομάδα βγαίνει στην κοινότητα

«ΕΚΤΟΣ» (ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ)

ΟΙ ΑΛΛΟΙ

- Θα παρατηρήσουμε
- Θα καταγράψουμε (video)
- Θα ακούσουμε
- Θα κάνουμε υποθέσεις (ερμηνείες) και θα μάθουμε ποιες είναι εύστοχες

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

- Θα διαπραγματευθούμε
- Θα συμφωνήσουμε
- Θα κάνουμε επίλυση αν διαφωνήσουμε
- Θα συζητήσουμε/σχολιάσουμε
- Θα κάνουμε επίλυση αν παρεξηγηθούμε

«Εντός» (κέντρο)

- Θα σχεδιάσουμε την έξοδο
- Θα σχολιάσουμε τα αποτελέσματα και τα συμβάντα της εξόδου μας
- Θα συζητήσουμε τι θα συζητήσουμε
- Θα εξασκηθούμε πάνω στο θέμα
- Θα μάθουμε να οργανώνουμε τις ιδέες μας
- Θα πούμε τα νέα μας, θα αλληλοσχολιαστούμε
- Θα διαπραγματευτούμε τις διαφορετικές απόψεις
- Θα παίξουμε παιχνίδια της ηλικίας, θα εξασκηθούμε στις δεξιότητες και στη φαντασία
- Θα γελάσουμε, θα τσακωθούμε, θα κάνουμε ανάλυση-ερμηνεία και επίλυση με τη βοήθεια όλων

(κέντρο) συνέχ.

- Θα βγάλουμε βίντεο τους εαυτούς μας και θα διαπιστώσουμε τα (+) και τα (-)
- Θα δούμε ταινία ή κάτι ανάλογο και θα βγάλουμε κοινωνικές πληροφορίες
- Θα μάθουμε 'αργκό' και ανέκδοτα
- Θα μάθουμε να ζητάμε βοήθεια όποτε κάτι δεν πάει καλά, και να ρωτάμε όταν δεν καταλαβαίνουμε
- Θα βάζουμε προσωπικούς στόχους αυτοπαρακολούθησης και αυτοελέγχου της αφηρημάδας και της παρόρμησης
- Θα μάθουμε να βρίσκουμε κίνητρο να είμαστε παρόντες όταν κάτι δεν μας ενδιαφέρει, ώστε να έχουμε πάντα τη χαρά της παρέας

«Εντός» (σπίτι, με φίλους)

Με βοηθό (facilitator: συνοδός; θεραπευτής;)

- Μαθαίνω να προσκαλώ
- Μαθαίνω να ανταποκρίνομαι
- Μαθαίνω να φιλοξενώ
- Μαθαίνω να μοιράζομαι τα πράγματά μου και τον χώρο μου!
- Άρα μαθαίνω και να προτείνω
- Επίλυση καταστάσεων όταν δεν συμφωνούμε
- Μαθαίνω να συζητώ
- Μαθαίνω 'αργκό'

(σπίτι) συνέχ.

- Ο Βοηθός:
- Καθοδηγεί σε δεξιότητες διαλόγου
- Στρέφει συνεχώς την προσοχή σε κοινωνικά σημάδια (κυρίως εξωλεκτικά)
- Βοηθά στον σχεδιασμό μιας εξόδου
- Υπενθυμίζει κανόνες παιχνιδιού
- Καθησυχάζει τους εκνευρισμούς
- Βοηθά σε επιλύσεις και συμβιβασμούς
- Δεν επιτρέπει σε κανέναν παρεκτροπές
- Σχολιάζει ταινίες με τα παιδιά

Συμπέρασμα

- Η πρακτική των ατομικών συνεδριών γίνεται όλο και πιο περιορισμένη
- Η διδασκαλία μέσα σε φυσικές συνθήκες επιδιώκεται όλο και περισσότερο
- Η επιτόπου διδασκαλία της σημασίας των κοινωνικών σημαδιών και η άμεση, βιωματική εφαρμογή νέας δεξιότητας έχει περισσότερες πιθανότητες γενίκευσης και οικοδομεί αυτοπεποίθηση αντί για επίθεση ή παθητικότητα